

Načúvací aparát – brána do sveta zvukov

Autor: Bc. Martina Vážanová

Pracovisko: ORL ambulancia MUDr. Maria Mašlániová

Úvod

Názov môjho príspevku som si zvolila nie náhodou. Naozaj skvalitnenie života pomocou kompenzačnej pomôcky korigujúcej sluch je veľakrát namáhavé a dlhotrvajúce. Úlohou sestry je otvoriť klientovi bránu nových možností, ale na ňom samom je, či ju prekročí, alebo sa vráti o krok späť do sveta, kde uniká kontaktu s ľuďmi a svetom. Väčšina nepočujúcich má mylné predstavy o funkcii načúvacieho aparátu. Nestačí ho len zapnúť a vložiť do ucha. „Musia sa znova učiť počúvať, dobre sa orientovať v množstve nečakaných zvukov, ktoré mi aparát vracia.“(Hrubý et al., 1987, st.45) Druhým negatívom v očiach klienta je nápadnosť aparátu. Nelogické je, že nosenie načúvacieho aparátu je stále akýmsi spoločenským tabu vo svete, kde nosenie okuliarov korigujúcich očné chyby je považované za samozrejme, ba dokonca sú módnym doplnkom.

Preto cieľom práce sestry foniatrickej ambulancie nie je len naučiť klienta ovládať načúvací aparát, ale naučiť sa s ním žiť, a tým prekonať vnútorné bariéry. Obsah jednotlivých edukačných stretnutí je zhrnutý v prednáške.

Presbiacisis

„Starecká nahluchlosť je zapríčinená opotrebovaním percepčného aparátu“ (Šuster, 1975, st.299) Slabnutie sluchu sa urýchľuje v dôsledku pridružených cievnych chorôb, metabolických alebo exogénnych škodlivín a hluku. Sluchová ostrosť pre vysoké tóny klesá, na audiograme zistíme typickú percepčnú poruchu. Zrozumiteľnosť reči je viac porušená ako prah čistých tónov, v dôsledku čoho „poškodenie sluchu negatívne ovplyvňuje všetky zložky osobnosti človeka.“(Kristová, 2005) Pre skvalitnenie života klient zvažuje možnosť používať načúvací aparát.

Prvé edukačné stretnutie

Sestra vyšetří prahový audiogram pre vzdušné a kostné vedenie, meria aj prah nepríjemného počutia a zrozumiteľnosť reči pomocou slovnej audiometrie. Lekár foniatier uskutočňuje výber podľa typu sluchovej chyby. Voľba sa odvíja aj od finančných možností, potreby využitia, ale hlavne od veku. Dôležité je podať informáciu, akú čiastku zo sumy hradí poisťovňa a akú klient sám. Zdôrazníme minimálny päť ročný interval na nárok na novú pomôcku. Klient má právo vybrať si medzi zvukovodovým a závesným aparátom.

Znie to jednoducho, ale v praxi je to inak. Bez ohľadu na kvalitu a rozdielnu manipulatívnosť dáva väčšina klientov v prvej fáze rozhovoru prednosť menej nápadnému typu. Preto je potrebné vytvoriť pre každého klienta priestor pre edukáciu, kde sestra uplatňuje okrem odborných vedomostí a asertivity zásady komunikácie s pacientom so sluchovým postihnutím.

Pripraví si vhodné prostredie odstránením rušivých podnetov z okolia. Komunikáciu začína ku klientovi tvárou v tvár, rozpráva primerane rýchlo a nahlas, správne artikuluje, vyjadruje sa stručne a zrozumiteľne. (Kristová, 2005) Vysvetľuje klientovi rozdiely medzi závesným a zvukovodovým aparátom, kladie kontrolne otázky, ktorými zisťuje, ako klient informácie spracoval a pochopil. Pri edukácii využíva modely načúvacích aparátov pre lepšiu predstavivosť a overenie klientovej jemnej motoriky, ktorá zohráva pri práci s aparátom nezastupiteľnú funkciu. Na konci prvého edukačného stretnutia má klient dostatočné informácie potrebné k výberu kompenzačnej pomôcky. Foniater zhotoví individuálny odtlačok na ušnú koncovku. Sestra skontroluje prítomnosť protézy u klienta, pretože ak sa odtlačok spraví bez prítomnosti protézy nastáva zlé tesnenie koncovky vo zvukovode, čo má za následok písanie aparátu.

Druhé stretnutie sa uskutočňuje cca o tri týždne po dodaní individuálne nastaveného aparátu pre klienta. Jeho náplňou je odskúšanie pomôcky foniatrom, ukážka funkcií a samotný nácvik vkladania načúvacieho aparátu. Skúšame príjemnosť počutia nie len rečou, ale aj rôznymi zvukmi napr.: šušťanie papiera, tlesknutie. Vzhľadom na časovú náročnosť je vhodné edukáciu realizovať v popoludňajších hodinách. Ak komunikačný proces zlyháva v dôsledku ťažkého sluchového postihnutia klienta, je vhodné využiť komunikačnú súpravu SET 900, alebo si prizvať rodinného príslušníka. Informácie podávame v chronologickom poradí a vytvárame priestor pre otázky. Sestra by mala vyšetriť sluch klienta s načúvacím aparátom slovnou audiometriou. Výsledok pre porovnanie zaznačiť do audiogramu. Vo väčšine foniatických ambulancií však nie sú audiometre technicky vybavené pre slovnú audiometriu. Na záver klientovi predstavíme pomôcky na čistenie a údržbu aparátu.

Edukáciu považujeme za úspešnú, ak klient odchádza so založeným načúvacím aparátom. Je to spätná väzba, ktorá hovorí o tom, že klient pochopil poskytnuté informácie. Začína sa znovu učiť počúvať. V domácom prostredí nosí aparát prvé dva týždne postupne dve hodiny dopoludní a dve hodiny popoludní. Neskôr skúša celý deň. Najvhodnejšie je začať rozhovorom s jedným človekom, neskôr skupinové rozhovory. V poslednom rade ruch mesta, divadla, kostolov.

Tretie edukačné stretnutie odporúčame klientovi o mesiac, pretože pri správnom používaní aparátu je toto obdobie totožné so životnosťou batérie, ktorej výmenu na začiatku stretnutia názorne predvedieme. Pokračujeme formou dialógu, klient reprodukuje svoje postrehy, kladie otázky. V prípade ak technické nastavenie aparátu nevyhovuje klientovým potrebám, dohodneme mu individuálne nastavenie technikom priamo v ambulancii.

Záver

Vo fáze hodnotenia zisťujeme, či sa cieľ edukácie splnil. Klient používa načúvací aparát. Aj keď nie vždy to je možné napísať. Pri hľadaní príčin neúspechu narazíme hlavne na stratu záujmu učiť sa novým veciam, čo súvisí s vekom. Do budúcnosti by sme odporučili v rámci prvého stretnutia informovať klientov o možnosti využitia načúvacej pomôcky- komunikačnej súpravy, ktorá umožňuje okrem komunikácie počúvanie televízie a rádia. Má lepšie využitie pre starších ľudí ako načúvací aparát. Na kompenzačnú pomôcku je možné dostať príspevok z úradu práce sociálnych vecí a rodiny.

Zoznam použitej literatúry:

1. HRUBÝ, J., PICKA, J., SEDLÁK, S. Technická príručka pre sluchovo postihnutých. Praha: Horizont, 1987. ISBN 40-072-87.
2. KRISTOVÁ, J., Komunikácia s pacientom so sluchovým postihnutím. In: Sestra 2005, roč.4, č. 11, s. 21. ISSN 1335-9444
3. ŠUSTER, M., Otolaryngológia. Martin: Osveta, 1975. ISBN 70-027-75

Kontaktná adresa:

Bc. Martina Vážanová
ORL ambulancia Uniklinika Prievidza
Nábřežná 5
971 01 Prievidza